

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

Fundació
Solidaritat UB

 UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Les controvertides memòries d'Europa en el centre del debat sobre la ciutadania europea

- Durant dos dies Barcelona es va convertir en seu del congrés «Ciutadania europea en temps de reptes. Recorda, implica't, debat!», promogut per la Comissió Europea mitjançant l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona.
- Les ponències del filòleg Andreas Huyssen i del periodista Adam Michnik van estimular els debats a les taules rodones, panells i debats que van reunir a prop de 200 representants de xarxes i projectes de memòria i ciutadania europea a la Universitat de la Barcelona i El Born Centre de Cultura i Memòria.

Barcelona, 08 de juny de 2016. El filòleg alemany Andreas Huyssen va presentar el passat dijous 01 de juny la ponència principal de la sisena edició de la trobada europea de xarxes de memòria en el marc del congrés [«Ciutadania europea en temps de reptes. Recorda, implica't, debat!»](#), organitzat per la Comissió Europea mitjançant l'[Observatori Europeu de Memòries](#) de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona i amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona. Durant la seva intervenció, el professor de la Universitat de Columbia va proposar el concepte de "memòria global" mitjançant l'anàlisi dels discursos artístics de la colombiana Doris Salcedo, l'alemany Christian Boltanski i el sud africà William Kentridge. Segons ell, mentre els límits de la ciutadania europea poden ser definits políticament, les memòries europees sobrepassen les fronteres. "Les memòries avui són multi direccionals", va afirmar Huyssen.

La jornada sobre les memòries europees es va realitzar a El Born Centre de Cultura i Memòria amb dos panells de diàlegs i dos tallers d'intercanvi de bones pràctiques entre els líders dels principals projectes de memòria a Europa. El Comissionat de Programes Memòries de l'Ajuntament de Barcelona Ricard Vinyes, va obrir la sessió acompanyat del Primer Tinent d'Alcalde de Barcelona Jaume Asens, del representant de la Comissió Europea Pavel Tychtl, i de l'historiador Jordi Guixé, director de l'EUROM. "Vam iniciar aquestes trobades de networking l'any 2011 amb l'objectiu d'entendre millor els contextos locals i apropar-nos a la complexitat de les memòries europees", va explicar Tychtl. El director de l'EUROM va destacar "l'eclosió de processos de creació memorial" en el qual el "debat públic i la controvèrsia" són elements clau.

Durant el panell sobre memòria, ciutadania i solidaritat, el professor de Polítiques Islàmiques i Orient Mitjà de la Universitat de Denver Nader Hashemi va provocar el debat amb les seves declaracions sobre la situació dels refugiats siris. "El que passa a Síria no

es queda a Síria”, va remarcar Hashemi, per a qui l’origen de l’anomenada crisi dels refugiats resideix en greus problemes de política internacional. “El colonialisme encara és viu i la memòria de l’imperialisme és utilitzada actualment per a les alternatives extremistes”, va sintetitzar, destacant la necessitat de *transnacionalitzar* les memòries europees per tal de buscar solucions.

Per a la filòloga Siobhan Kattago, de la Universitat de Tartu (Estonia), també s’ha de recordar que la història d’Europa és “una història de guerres, genocidis i expulsions”, i en aquest sentit l’actual crisi de refugiats ens proposa nous llums per comprendre el procés de construcció de les memòries europees. Com a exemple, ella destacà la ironia que suposa la construcció de murs després de la caiguda del mur de Berlín al mateix temps en que l’Est d’Europa recorda els crims del comunisme com a part de la memòria col·lectiva europea. “Em pregunto si les memòries de les crisis de refugiats del començament del segle XX han estat oblidades o si són recordades de manera selectiva”.

Durant el segon panell, el Comissionat de Programes de Memòria de l’Ajuntament de Barcelona Ricard Vinyes i l’antropòleg Francisco Ferrándiz, del Consell Superior d’Investigacions Científiques, van analitzar les polítiques públiques de memòria a Espanya a partir de l’experiència recent de Barcelona i d’una crítica a la Llei de Memòria Històrica. Presentat per la historiadora Montserrat Duch, el debat va concloure amb una discussió oberta sobre monuments i simbologia franquista.

Els dos tallers d’intercanvi van presentar les línies d’actuació dels projectes memorials amb més incidència en l’actualitat a diversos indrets d’Europa. L’estímul a la participació social i ciutadana va destacar entre els projectes locals, com el Living Memorial de Budapest, i transnacionals com Euroclio, una ONG formada per mestres de secundària d’Espanya, Itàlia, Alemanya, Hongria i França i que té com a objectiu desenvolupar eines pedagògiques crítiques sobre la història recent d’aquests països i d’Europa.

De part de les xarxes europees de memòria es van presentar les experiències de *l’European Network Remembrance and Solidarity* (ENRS), amb seu a Polònia; Memory Lab, d’Alemanya; *Mémoires Européennes des Frontières*, liderat per la Universitat de Perpignan Via Domítia i l’EUROM; *l’Istituto Nazionale per la Storia del Movimento di Liberazione in Italia* (INSMLI); Memorial de la Shoah a França; *International Committee of Memorial Museums in Remembrance of Victims of Public Crimes* (ICMEMO); i el *Contemporary Social Archives* (ASKI), de Grècia.

L’historiador Bruno Groppo, del *Centre National de la Recherche Scientifique* (CNRS) va tancar la jornada amb una síntesis sobre les memòries russes, amb èmfasis en la memòria de l’Stalinisme en la Rússia post soviètica. “Actualment, la meitat de la població Russa té una imatge positiva de Stalin com a cap militar i responsable per la modernització del país”. Segons ell, la reconstrucció d’aquesta memòria alimenta una sèrie de tensions amb les memòries dels països limítrofs, en especial amb els països Bàltics i Polònia. En el centre d’aquests conflictes memorials es troba el record de la resistència a la invasió alemanya i la victòria de l’exèrcit vermell sobre el Nazisme, “l’únic episodi positiu” que emergeix de la reconstrucció de la història i la memòria Russa després del fi dels règims socialistes, una memòria marcada per un seguit de violències i massacres.

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

Fundació
Solidaritat UB

 **UNIVERSITAT DE
BARCELONA**

Programes
de Memòria **Ajuntament de
Barcelona**

L'acte de clausura del congrés, que va reunir durant dos dies a Barcelona a més de 200 representants d'entitats europees dels àmbits de la ciutadania i memòria, va comptar amb la presència de la regidora de participació de l'Ajuntament de Barcelona, Gala Pin, i de la vicerectora de la Universitat de Barcelona Carme Panchón. Ambdues van agrair l'organització i l'audiència per haver promogut un congrés que, segons la regidora de Ciutat Vella "ha estat un èxit de participació i assistència, però també pel que fa la qualitat dels debats". Gala Pin va destacar la importància de la recuperació de les memòries democràtiques en la construcció "d'una Europa nova per a tots i totes".

La memòria com agent transformador de la ciutadania

El congrés "Ciutadania Europea en temps de reptes" es va realitzar a Barcelona els dies 31 de maig i 01 de juny amb l'objectiu d'apropar la Unió Europea als ciutadans i contribuir en la comprensió de la història i diversitat d'Europa. Les sessions de debat van començar el dia 31 a la Universitat de Barcelona amb la intenció de posar en comú algunes de les qüestions clau de les dues principals línies del programa Europa per als Ciutadans de la Comissió Europea, el grup de projectes de ciutadania i el de les xarxes de memòria. A la presentació van intervenir la vicerectora Carme Panchón, el Director de Justícia i Consum de la Comissió Europea Francisco Fonseca, el director de l'Observatori Europeu de Memòries Jordi Guixé i el Director General de Cooperació de la Generalitat de Catalunya Manel Vila.

La memòria, va destacar Jordi Guixé, és un tema central dels valors cívics i democràtics d'Europa, "un agent transformador", que ens fa recordar la "resistència a la violència i a l'exclusió". Manel Vila va demanar més generositat d'Europa cap als refugiats, recordant la seva biografia com a fill d'un exiliat que va ser tancat en un camp durant la Guerra Civil i nèt d'un republicà enterrat a una fossa comuna. "No puc deixar de recordar el silenci sobre Sarajevo", va dir el fundador de la Fundació Districte 11. "Un dia passarà el mateix amb l'actual crisi de refugiats". Francisco Fonseca ha senyalat la necessitat de fomentar el sentit de pertinença per donar pas a una veritable societat civil europea, i Carme Panchón ha remarcat que la participació ciutadana és un element clau per articular canvis socio-polítics a la Unió Europea.

El periodista Adam Michnik, recentment guardonat amb el premi Ortega y Gasset, va ser l'encarregat de la conferència inaugural. L'editor en cap del diari *Gazeta Wyborcza* va revelar la seva preocupació davant el "renaixement dels extremismes i dels nacionalismes a Europa". Segons ell, no hauríem de subestimar la "fragilitat de la democràcia". "La democràcia va perdre a Weimer perquè qualsevol cosa semblava millor que el liberalisme democràtic. Si el món no és just, s'ha de crear un de nou –això deien els portaveus de les grans utopies. I si avui en dia sentim històries semblants sobre l'aniquilament de la Unió Europea, hem de recordar com va acabar això".

Els vídeos de les conferències estan publicats en el següent enllaç:
<http://bit.ly/1RNxVDg>

Podeu consultar el recull de la cobertura del congrés a l'Storify:
<https://storify.com/euromemories/european-citizenship-in-challenging-times-remember>

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

Fundació
Solidaritat UB

 **UNIVERSITAT DE
BARCELONA**

Prensa

Observatori Europeu de Memòries

Fernanda Zanuzzi

fernanda.zanuzzi@ub.edu

+34 685821203

Universitat de Barcelona

Judith Llop

premsa@ub.edu

+34 934 035 544

Xarxes Socials

#RememberEngage

Twitter – Instagram

@euromemories

Facebook:

/europeanobservatoryonmemories

Sobre l'Observatori Europeu de Memòries

L'**Observatori Europeu de Memòries** (European Observatory on Memories-EUROM) és una xarxa transnacional d'institucions i organitzacions compromeses amb la investigació i la promoció de polítiques públiques de memòria històrica. El seu principal objectiu és contribuir a la reflexió al voltant de la història recent defensant la diversitat i pluralitat de memòries. L'EUROM està impulsat des de la [Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona](#) amb el suport del programa Europe for Citizens de la Comissió Europea.

Sobre la Universitat de Barcelona

La Universitat de Barcelona és la primera universitat pública de Catalunya pel que fa a nombre d'estudiants, uns 66.000, i a oferta formativa. Ocupa el primer lloc en producció científica de l'Estat, fet que la converteix en el principal centre de recerca universitari d'Espanya i un dels més importants d'Europa, tant pel nombre de programes de recerca com per l'excel·lència assolida en aquest terreny.

La Universitat de Barcelona és la institució d'educació superior líder a Espanya en els principals rànquings internacionals. A més, és l'única universitat de l'Estat espanyol que aconsegueix posicionar-se entre les 200 millors universitats del món a l'Academic Ranking of World Universities (ARWU) —més conegut com a rànquing de Xangai—. Als QS World University Rankings 2015-2016, també és la primera universitat d'Espanya i una de les 200 millors del món. A més, és l'única universitat de l'Estat que forma part de l'elit de les 100 millors universitats del món en 16 de les 42 àrees del coneixement, segons els QS World University Rankings 2016 by Subject.

Membre de les xarxes universitàries d'excel·lència més rellevants a escala internacional, com ara la Lliga d'Universitats de Recerca Europees (LERU), la Universitat de Barcelona ha estat escollida per liderar, a l'Estat, la nova comunitat de coneixement i innovació (KIC) centrada en vida saludable i envelliment actiu, EIT Health. La Universitat de Barcelona disposa de 301 grups de recerca consolidats i, segons un informe de BIGGAR Economics, sol·licitat per la LERU, té un impacte de 1.400 milions d'euros en el valor afegit brut (VAB) de Catalunya —que representa el 0,72 % sobre el total català—, i un impacte directe en 21.870 llocs de treball (dades de 2014).

www.ub.edu

Guia d'experts de la Universitat de Barcelona: www.ub.edu/experts